

מחדל האינתיפאדה וההכרח למגרה

משה בר-כוכבא (בריל)

"והנה שר הצבא הוא דייק למדינה; אם הדייק איתן כי אז המדינה חזקה, אם הדייק רעוע המדינה חלשה".

סון טסו (500 לפה"ס),
בספרו "חכמת המלחמה"

מטרותיהם. תהליכים ביטחוניים, מדיניים, כלכליים, דתיים ופסיכו-לוגיים שונים הביאו להתפרצות ההתקוממות ולהתפתחותה. ייתכן שאירועים בודדים מקריים כמו הפיגוע החבלני באמצעות הגלשן בצפון, תאונת הדרכים הקטלנית ברצועת עזה, והפיגועות מקרית של נשים, ילדים ונערים מאש כוחותינו בימים הראשונים של ההתקוממות, סייעו אף הם להתפרצותה. אולם למרות הגורמים הספונטניים, התקוממות בהיקף כה נרחב, תוך נטרול צה"ל על פי תפיסת הרמטכ"ל, מצביעים על המחשבה המקורית שהנחתה את מולידיה ומפעיליה של האינתיפאדה. בה בעת החלו להסתמן הגורמים שהחישו את ערעור שליטתנו בשטח. להלן העיקריים שבהם:

צמצום וקיצוץ משאבים של מערכת הביטחון בישי"ע

מ ערכת הביטחון המופקדת על שטחי ישי"ע כוללת גורמי צבא, שבי"כ, ממשל, משטרה וכו'. למרות שנודעת חשיבות לתרומתו של כל אחד מגורמים אלה לביטחון המרחבי, הרי הצבא, ובתוכו מפקדת הפיקוד והמסגרת החטיבתית המרחבית, מהווים את הצייר העיקרי במערכת זו.

המערכת על כל מרכיביה תפקדה היטב במשימות הקשות שהוטלו עליה, אולם בשנים האחרונות התפתח תהליך שכלל צמצום כוחות ומשאבים בניגוד לעמדת מפקדת הפיקוד, ובד בבד עמו התפתחה תחושה שלא צפוי לישראל אתגר ביטחוני רציני בזמן הקרוב. נזקה של הערכה זו לא נפל מזקם של הקיצוצים שהיו תוצאתה.

ב ימים אלה של מלחמת המפרץ, בה תבוסתו של שליט בגדד מובטחת מעבר לכל ספק, הימרו הפלשתינאים באמצעות מנהיגותם על הסוס הלא נכון. נוכח אילוצי השעה והעוצר על ישי"ע נעלמה האינתיפאדה כלא היתה, אולם איש לא יוכל לנבא בביטחון שלא תתחדש עם שוך הקרבות. ימים אלה של שקט הם אפוא הזדמנות-פז לעריכת חשבון נוקב של המחדל של צה"ל במלחמתו בפורעים, ללימוד הלקחים ולהתווית כיוון חדש למאבק, שבו על צה"ל להכריע במהירות את ההתקוממות הערבית. נצחון מהיר וחד-משמעי יעניק לממשלת ישראל כושר תמרון ונקודת זינוק נוחה בימים הקשים המצפים לנו כתוצאה מלחציהן של ארצות-הברית ובעלות-בריתה להסדרי שלום באזור.

מאז דצמבר 1987 נערכת התמודדות עם גורמים בקרב האוכלוסייה הערבית בשטחי ישי"ע המנסים לכפות את רצונם הלאומי על זה שלנו. מעבר להיבטים המדיניים שבהם כרוך מאבק זה, בו מתמודדת המערכת הביטחונית עם אחת התופעות המתמיהות והמכאיבות למדינת ישראל, שומה על מערכת זו לתת תשובה הולמת להתמודדות עם מתקוממים אזרחיים, אשר כמעט אינם משתמשים בנשק חם ואינם עולים על מתרסים, אלא נוקטים בשיטות ואמצעים ייחודיים, לאחר שהשכילו לאתר את נקודות התורפה הלאומיות והביטחוניות שלנו ולנצלן עד תום להשגת

אלוף (מיל) משה בר-כוכבא (בריל), איש השריון הוותיק, השתחרר לאחרונה מצה"ל לאחר 34 שנות שירות בתפקידי פיקוד, מבצעים, הדרכה ומטה רבים ומגוונים. בין תפקידי האחרונים: מפקד ניסות השריון, אלוף פיקוד הדרום ועוזר הרמטכ"ל לנושא לקחי מלחמה. מ.ב. הוא מחברו של הספר **מרכבות הפלדה** העוסק בתורת הלחימה ובלקחי מלחמות, וכתב מאמרים רבים בנושאים צבאיים שונים. משמש כיום מנהל רכבת ישראל.

מפקדת הפיקוד המרחבי: מפקדה זו, אשר נשאה באחריות העל לביטחון הפנים בשטחים, לא היתה מתוקנת, ולא היתה בנויה ומאורגנת כראוי, ליעודה בנושא זה, וכן לא הוגדר לה בדייקנות ובבהירות מהו תחום אחריותה מול שאר מרכיבי מערכת הביטחון. אג"מ והמודיעין של מפקדת הפיקוד תפקדו היטב בכל הנוגע להתמודדות בנושאי הביטחון השוטף לאורך הגבול וכן באירועי מחבלים בתוך שטחי ישראל. הם עשו מלאכתם נאמנה בתחום הכנת המפקדים והגייסות למלחמה הכוללת, אולם לא היו מעורים במידה מספקת בתהליכי ביטחון הפנים בשטחי ישי"ע.

גם התחלופה הגדולה מדי של קצינים בכירים במפקדת הפיקוד, ובמיוחד של אלופי הפיקוד, פגמה ביציבות השליטה של המפקד בשטחים, ודוגמה מובהקת לכך היא החלפתם של שלושה אלופי פיקוד תוך שנה אחת.

החטיבה המרחבית: תקניה של החטיבה קוצצו במספר שלבים, אך גם תקנים מקוצצים אלה לא אוישו, והיא סבלה גם מחוסר רכב, דלק, אמצעי קשר ואמצעים אחרים. נוסף לכך צומצמו במידה ניכרת הכוחות שהוקצו לה לתעסוקה, לא אושרו הדרישות להקצאת כוחות סדירים מינימליים לתעסוקה בנקודות מוקד בשטחים, וחלק מכוח האדם שהוקצה לא התאים למשימות מבחינת איכותו והכשרתו.

החטיבה הצליחה לעמוד במשימותיה בעזרת מפקדת הפיקוד, שקיצצה כוח אדם ומשאבים ביחידותיה האחרות לטובת החטיבה המרחבית. המחסור בקורסים, בהשתלמויות, בתכניות הכשרה ייעודיות – כולל לימוד השפה הערבית – הדרושים לתפקוד מקצועי בשטחים, גרע גם הוא מן היעילות של גורמי החטיבה בשטח.

הממשל, השב"כ והמשטרה: בעיות זהות ביסודן לאלה של החטיבה המרחבית וכן נושאים ייעודיים לא פתורים של השב"כ, של הממשל ושל המשטרה, יצרו גם הם קשיים גדולים בתפקוד. תוצאתו של תהליך זה היתה צמצום חמור בסדורים, בתצפיות ובנוכחות שלנו בשטח, ובעקבות כך איבדנו מידע מודיעיני חשוב ושליטה במרחב, בעוד חלל זה מתמלא בגורמים עוינים שהגדילו את השפעתם על האוכלוסייה.

גורמים אסטרטגיים שתורמו לערעור

שליטתנו בשטחים

אי-הוודאות המדינית: לאי-הוודאות לגבי עתידים של שטחי ישי"ע מבחינה מדינית יש השלכה מכרעת על התנהגות רוב תושבי השטחים, ועל עומק הזדהותם עם ישראל. פינוי סיני נתפס אצלם כדגם שצפוי לשטחי ישי"ע, ומכך נגזרו ההיקף והאופי של שיתוף-הפעולה שלהם עם גורמים ישראלים שונים.

סיום מלחמת לבנון: לאופן סיומה של מלחמת לבנון ללא מימוש ההכרעה המוחלטת של הגייסות הסוריים ושל המחבלים, ותוך מחלוקת לאומית קשה, נודעה השפעה רבה על התנהגות תושבי השטחים. בייחוד השפיע הקשר שבין נסיגת צה"ל לבין לחץ הטרור השיעי.

טיפול פשרני במתפרעים ובמחבלים: סמכויות ההענשה שהוענקו לעוסקים בדיכוי הפרות החוק, ההתפרעויות, זריקות האבנים וההתגרויות, היו חסרות ולקויות. על מחבלים שפגעו בישראלים, אזרחים או חיילים, הוטלו עונשי

מאסר לא מרתיעים גם במקרי רצח, והנענשים שאבו עידוד מן התקווה שבשלב כלשהו ישתחררו או יוחלפו בשבויים ישראלים. מחבלים אלה ובני משפחותיהם הפכו לגיבורי הרחוב הערבי.

שחרור כ-1,000 מחבלים: לשחרורם של 1,000 מחבלים מן המעצר היתה השפעה גדולה על הכנת ההתקוממות. רוב המשתחררים היו בעלי רמה אישית גבוהה ובעלי אידיאולוגיה קיצונית בנוגע לפתרון הסכסוך הערבי-ישראלי. ההתלהבות שהקיפה את המגזר הערבי עם שחרורם, והרגשת ניצחונם, בלטו בקבלת הפנים ההמונית שנערכה לכל קבוצה כזו.

חוסר הכוונה ופיקוח על התאגדויות שונות: ארגוני המחבלים פיתחו תנועות ספורט והתאגדויות שונות. התאגדות תמימה-כביכול זו, היוותה בדרך כלל בסיס לטי-פוח העוינות לישראל והאידיאולוגיה המלחמתית הפלשתינאית. מרכזים שונים, ובמיוחד אוניברסיטאות ובתי-ספר תיכוניים ומקצועיים, נוהלו ללא פיקוח יסודי שלנו, והפכו לחממות של גידול עתודות לארגוני מחבלים קיצוניים.

מחסור בבתי-כלא ומעצר: מחסור זה הגביל את מספר העצורים, כולל כאלה שזוהו כמתפרעים ומסיתים. הבעיה הפכה כה חמורה עד כי היה צורך לקצר את מעצרים של חלק מן המתפרעים כדי לפנות מקום לחדשים.

סיוע כספי מסיבי מגורמי פח"ע בחו"ל: הסיוע שהוזרם מגורמי הפח"ע בחוץ-לארץ היווה שמן על גלגלי ההתקוממות. הכסף הוזרם בשיטות מגוונות ומתוחכמות ולרוב הצליח להגיע ליעדיו.

הטיפול במחנות הפליטים: מחנות הפליטים הענקיים, כמו ג'בליה, שבו כ-50,000 פליטים, ומחנות אחרים, קטנים יותר, ברצועת עזה וביו"ש, מהווים מוקד עיקרי של התפרעויות המוניות. הניוון האנושי במחנות אלה מהווה אף הוא גורם מתסיס, והיה עלינו לנצל את תקופת שלטוננו שם כדי לשפר את תנאי היסוד של אוכלוסייה זו.

השפעה מצומצמת על החינוך: צריך היה לגלות יותר מעורבות בחינוך של עשרות אלפי ילדים ובני-נוער בכל מוסדות החינוך, החל מארגון גני-ילדים והשפעה חינוכית בהם, ועד למוסדות ההשכלה הגבוהה. היה עלינו להשפיע על שיבוץ המנהלים וסגל המורים (כולל הכשרתם), וכן על תכנית הלימודים. היה צורך להקפיד על טיפוח החינוך לשיתוף-פעולה ולדו-קיום בין יהודים לערבים במסגרת מדינת ישראל.

מתן שלטון עצמי ועידוד מנהיגות מקומית: על-אף שיש צורך בפיקוח יסודי על המתרחש, יכולנו במקביל לכוון יסודות לשלטון עצמי, תוך הכוונה כללית שלנו בנושאים אזרחיים רבים. תהליך זה היה מפתח מנהיגות מקומית חיובית מבחינתנו, וניתן היה להגיע עמה להסכמה בסיסית. יכולנו, בהחלטיות ובהתמדה, לקרב אלינו אוכלוסייה נרחבת תוך בידוד הקיצוניים.

סיוע בפיתוח משק חקלאי ותעשייתי: עידוד וסיוע לזימים ערביים בתחומי הכלכלה, החקלאות והתעשייה היו מרבים מקומות עבודה עבור הנוער והמבוגרים כאחת.

תנאי עבודה בעייתיים בישראל: בישראל עובדים עשרות אלפי ערבים מהשטחים, הנתקלים בבעיות קשות של לינה ושל הסעה למקום העבודה ובחזרה. גם מקומות הריכוז של הפועלים הממתינים בהמוניהם לעבודה, אינם לכבודה של

דוברת האינתיפאדה – קיסיער: י"על ישראל לאסור את כניסת התקשורת לשטחים הישראליים בהתפרשויות, לס' סגן הביקורת הקצרה על התנהגות זו, ולכא את המחומות מהר ככל האפשר, בקשיחות (Brutally), נחרצות ומיד".

ישראל. הסברה מתאימה וגישה מקרבת יותר לעובדים אלה יכלו להיות מנוף להתקרבות בין שני העמים.

מחירו הכבד של העדר הכרעה

לפני האינתיפאדה היתה "הבעיה הפלשתינאית" שרויה בהקפאה מדינית עמוקה. ההתקוממות עוררה פעילות מדינית ענפה לפתרון הבעיה, כאשר במרכזה מאמצי התיווך של משרד החוץ האמריקני. בעקבות ההתקוממות נדון הנושא במגעים בין ארצות הברית לברית המועצות, חלה התפייסות בין סוריה לתנועת המחבלים של ערפאת, וניכרה הקצנה בעמדותיה של ירדן במגעים למציאת נוסחת פשרה לסכסוך הערבי-ישראלי. מאז ההתפרעויות הולך ונשחק מעמדנו הבינלאומי, ודעת הקהל, אמצעי התקשורת ונציגים רשמיים, גם של מדינות ידידותיות, מתקשים להזדהות עם ישראל במאבק הממושך בו נתפסת ישראל כגליית אימתני מול דוד פלשתינאי. למותר לציין שהמשך ההתקוממות יחריף מגמות אלה; מכאן, שדרוש מענה ישראלי הולם, מכריע ומהיר, שכן הזמן פועל בבירור לרעתנו.

נוסף להיבט הבינלאומי ניתן לציין השלכות שליליות, מתן קשות למדי, על החברה בישראל:

באחדות הלאומית, שהיא תנאי יסוד לניצחונות ישראל על מדינות ערב ועל ארגוני המחבלים, נבעים סדקים. תגובות צה"ל ופעולות הגמול של המתיישבים היהודים, מחדדים את היחסים הפנימיים בציבור הישראלי, מקצינים את עמדותיהם של חוגים שונים ומרחיבים את המחלוקת והפירוד בתוכנו. למותר לציין כי שסע חברתי בישראל הוא מרכיב חשוב באסטרטגיית העל הערבית.

פגיעה בדו-קיום עם ערביי ישראל בתוך קו הירוק: במלחמות ישראל-ערב עד כה, גילו ערביי ישראל התאפקות והשלמה. הם המשיכו בשגרת חייהם, ומילאו את כל תפקידיהם הציבוריים מבלי לנקוט עמדה גלויה נגד ישראל, ורדאי שלא נקטו פעולה אקטיבית נגדה.

לא כך המצב כיום. התגלו בקיעים חמורים בדו-קיום העדין שטופח במשך שנים, ואשר למרות כל הבעיות הקשות שטרם נפתרו ביחסים בינינו, החזיק מעמד בסערת האירועים. כיום מזדהה רובו המכריע של הציבור הערבי בישראל בצורה גלויה עם האינתיפאדה, והמשכה מחריף ומעמיק הזדהות זו.

ההשלכה על היחסים עם אוכלוסיית ערביי יש"ע: הגורל זימן את שני העמים לחיות יחד ובשכנות בישראל ובמזרח התיכון. עובדת יסוד זו מחייבת את שני הצדדים להיות רגישים לפיתוח רקמת יחסים, שלמרות הקרעים שבה תאפשר להם, לאחר שתימצא נוסחה מדינית, לפעול במשולב, בתנאי שלום והסכמה הדדיים.

דעתי היא, כי רק מיעוט מערביי יש"ע נוטה לפעילות עוינת נגד צה"ל והמדינה ולוקח חלק פעיל בפעילות זו, אולם, הסכנה היא שיעלה בידו של מיעוט זה לגרור לצידו את הרוב הדומם, וזאת עקב ההכרח בהענשה סביבתית וקיצוצית, תחליף לענישה נקודתית שביצענו בעבר. האינטרס הלאומי מחייב אפוא לבדוד ולנטרל את המתפרעים בקרב האוכ' לסייה. תהליך זה ילך ויקשה ככל שהתמודדות תארך, וקיימת סכנה שיעד זה לא יושג על דינו.

ההשפעה על יחסי הגומלין עם מדינות ערב: המאבק הממושך, בעיקר כאשר מלווה באמצעים חריפים ומכאיבים מצדנו, יגרום לחץ של דעת הקהל במדינות ערב להתערב בהתקוממות וליתר ליכוד בשורותיהן. בתנאים כאלה, גם אם יצליחו ממשלות ערב לשמור על איפוק, הרי הן עלולות – כתחליף להפעלת צבאותיהן – לאשר לארגוני המחבלים השונים הנמצאים על אדמותיהן, לפעול נגד ישראל במגמה לפתוח חזית נוספת ולהקל את הלחץ של כוחות הביטחון על המתקוממים. פעילות מסוכנת זו עשויה לגבור גם מהגבול הלבנוני ולהביא להתדרדרות בחזית זו, עד כדי סכנת מלחמה. במצב זה יעמדו בסכנה השלום עם מצרים והפסקת האש עם סוריה וירדן. למותר לציין, שהתפתחות כזאת תפגע בנכונות מדינות ערב למשאזומת עם ישראל.

הפגיעה ביחסי הגומלין עם יהדות העולם: פעולותיה של ישראל בישי"ע אינן נהנות מקונסנזוס בקרב יהדות הגולה. חוגים יהודיים נרחבים בארצות הברית ובמדינות אירופה יצאו בגלוי נגד מדיניות הביטחון בשטחים, וקיימת סכנה שפעילות ממושכת תרחיב את הקרע עם חלק חשוב ביהדות זו, אשר תמכה בעבר במאבקי ישראל.

העלאת קרנו של אש"ף: ככל שההתקוממות תארך היא עלולה לשפר את מעמדו והשפעתו של אש"ף בישי"ע, ובזירה הבין-ערבית והבינלאומית. ההתקוממות תקל על אש"ף לגייס משאבים ומתנדבים, תסייע לשיקומו מבחינה מורלית ולאיחוד פלגיו השונים. המשך ההתקוממות יחייב את אש"ף להגביר את פעילותו בספר הישראלי, וכתוצאה מכך עלול המצב הביטחוני, בעיקר בגבול הצפון, להתדרדר.

נזקים כלכליים לישראל: צמצום התיירות, קשיי יצוא, הפסד ימי עבודה של האוכלוסייה הערבית בישראל, וימי מילואים בהיקף גדול בהרבה מהנצפה, כל אלה וגורמים נוספים מכבידים על התקציב הלאומי. המשך ההתדרדרות הביטחונית יעלה עוד יותר את מחיר המאבק נגד ההתקוממות ויגדיל את הקשיים. צירוף ההפסדים בתקציב הלאומי והצרכים המוגדלים מעל התכנון של תקציב מערכת הביטחון עקב ההתקוממות, מהווה גורם מכביד ומעיק על הוצאות המדינה ומסכן את חוסנו הכלכלי.

הפרת האיזון בין כוונות להתכוננות: עיסוק ממושך מדי בהתקוממות בכוחות גדולים וראיית התמודדות זו כמאמץ עיקרי, עלולים לשבש את התכוננותו של הצבא להתמודדות עם צבאות ערב הסדירים. תהליך ממושך יביא להפרת האיזון בין כוונות להתכוננות ולהעברת משאבים ואמצעים גדולים מפרוייקטים ביטחוניים שפיתוחם חיוני לקידום הכשירות למלחמה. עיסוק ממושך של הלוחמים והמפקדים בהתמודדות מסוג זה יגרום לצמצום זמן ההכשרה, האימון והתרגול של הגייסות ליעודם העיקרי, דבר שיפגום בכישוריהם המבצעיים, ואף עלול לשחוק את רוחם הקרבית ההתקפית.

שחיקה במרכיבי הבטחון הלאומי: במערכת הביטחון לא סוכמו, אמנם, מרכיבי ביטחון לאומי ייחודיים לטיפול בטרור ובהתפרעויות המוניות, אך ניתן להניח כי המרכיבים המקובלים: הרתעה, התרעה והכרעה תופסים גם לגבי התמודדות מסוג זה. למותר לציין, כי מרכיב ההרתעה המוקדמת לא מומש, וההתפרעויות פרצו כרעם ביום בחיר מבלי שמערכת הביטחון נערכה לקראתם.

היחלשות מרכיב ההרתעה: האירועים האחרונים בישי"ע,

צבא המאפשר במרוצת ש" לש שנים לאספסוף להשליך עליו אבנים, הוא צבא כושל המשדר חוסר-אונים ואבדן עשתונות, וכזה הוא צה"ל במלחמה זאת.

באמצעות כרוזים. לא פלא שזכו ביתרון הערכי, המדיני, הפסיכולוגי והחברתי בקרב דעת-הקהל העולמית.

אחריות הרמטכ"ל

מ האחראי לתהליך אומלל זה בראייה הישראלית? הרמטכ"ל וסגנו, אלוף אהוד ברק, נושאים באחריות אישית לזיהוי האינתיפאדה, לטיפול בה, ולא־ההצלחה לסכל אותה, בתוקף תפקידם, חובתם וסמכויותיהם.

כמופקד על הביטחון הלאומי, היה זה מחובתו של הרמטכ"ל, כבר בימים ובשבועות הראשונים של האינתיפאדה, לקרוא נכונה את המצב המבצעי. היה עליו לזהות במדויק יותר את אופיה ומהותה האמיתי ואת סכנותיה ולא להתייחס לאירועים הראשוניים בקלות-דעת ובזלזול, כתקריות מקומיות שישלפו מהר. הרמטכ"ל חייב היה להקרין יותר יזמה, נחישות-החלטה, תושייה ורוח-לחימה. היה עליו להגדיר לפיקודים המרחביים בצורה ברורה וחד-משמעית את מטרת ההתמודדות, תוך דרישה להשגת ניצחון תוך פרק זמן סביר. היה עליו לראות במשימת ההתגברות על ההתקוממות עם פריצתה את המאמץ העיקרי של צה"ל, ולהקצות לצורך כך את מירב הגייסות הסדירים על נשקם וציודם.

בחודשיים הראשונים של האינתיפאדה היה צריך להציב שלוש מסגרות אוגדתיות במוקדי ההתקוממות, כאשר לכל אוגדה מרחב אחריות למשך 6 חדשים ברציפות, ולתגבר אותן בגורמי מודיעין ובאלפי חיילים ממערכת השירותים. כתחליף לבליל האלתורים שהינחו וכיוונו את פעילות הגייסות היה על הרמטכ"ל לעבד תכנית מבצעית שלמה וכוללת לדיכוי ההתקוממות, כהנחת יסוד לפיקודים ולאוגדות בגיבוש תכניותיהם. תחת זאת הקרין הרמטכ"ל חולשה ובלבול, היה משותק מבחינה מחשבתית ויצירתית, לא השתחרר מן השגרה ולא התעלה לרמת מצביאות הנגזרת מתפקידו במבחן מבצעי רציני.

אבדן העשתונות ביחס לאינתיפאדה בא לידי ביטוי סמלי בהתלבטות הממושכת של המערכת הצבאית בבחירת הכינוי למהותה. במשך חודשים לא ידעו כיצד לכנותה: התפרעות, מהומות, אי-שקט, מרי אזרחי, מרד, התקוממות, מלחמה, וכו'. עד היום לא השכילו להקנות כינוי ממוסד לאינתיפאדה שיהיה תואם את המציאות.

רק לאחר שנה וחצי של אינתיפאדה כינס הרמטכ"ל בפעם הראשונה את סגל הפקוד הבכיר לדיון בנושא. בדיון התייחסו רק מקצת הקצינים לבעיה. לרובם היתה תחושה שמאוחר מדי, וכי ממילא אין הרמטכ"ל מעוניין לשמוע

טרם פרוץ מלחמת המפרץ, מעידים על היחלשות מרכיב ההרתעה שלנו. ההרתעה בשטחים באה לידי ביטוי בעבר בפחד ובחשש מפני הלוחם והיחידה של צה"ל, ובכיבודם והערכתם. המוניטין המבצעי של לוחמי צה"ל ושל המסגרת המבצעית, אפשרו לחוליות קטנות להטיל את מרותן על שכונות שלמות ועל גופי אוכלוסייה גדולים. חייל או שניים יכלו בעבר לנוע בכל מקום ובכל שעה משעות היממה בלא חשש מפגיעה. הפגיעה בכבוד חיילי צה"ל, העלבון וההתפרעויות, המתבטאים בצורות שונות, כולל העדפת ציות להוראות אש"ף והנפת דגלו מול פניהם של עשרות חיילי צה"ל חמושים, מלמדים עד כמה התדרדרו ונפגמו השליטה וההרתעה שלנו.

ההכרעה המהירה: המרכיב הדומיננטי השלישי, ההכרעה המוחצת והמוחלטת שהתבטאה בעבר בהשתלטות מהירה, תוך שעות, על כל גילוי של התנגדות קבוצתית או המונית בשטחים, כשלה גם היא. ההכרעה המהירה, שהיתה ליסוד עצמתנו ולאיימת צבאות ערב, גם היא לא מומשה בתנאים החדשים. על כן, מאז שלוש שנים איבדנו השליטה על המרחב. שטחי יש"ע הם למעשה שטחי הפקר ללא ביטחון בדרכים, הסכנה אורבת בשדות וביישובים, וציוד ורכוש יהודי מופקרים לפגיעות, עקירות, השחתות והצתות.

בערים ובכפרים ערביים התגבש שלטון של פורעים הקובעים את שגרת החיים. הפורעים סיגלו לעצמם אורח חיים משוחרר, מעין "מדינה פלשתינאית", והם עורכים מצעדים והופעות ראוות, מניפים דגלי פלשתינאית, סיסמאות וכרזות, גובים מסים ומשליטים את חוקיהם על המרחב ועל האוכלוסייה. מצב זה גרם לאבדן הקשר עם חלק גדול מהאוכלוסייה הערבית בשטחי יש"ע שהיה מוכן להשלים עם דר-קיום אתנו.

ערבים שנחשבו לידידי ישראל הופקרו לפעולות עונשין קשות ומבוזות של המתפרעים ולהוצאה להורג בראש-חוצות בצורה משפילה ביותר, כדוגמה וכהרתעה. האינתיפאדה גלשה לתוך שטח ישראל. כל יום אנו עדים לחבלות ולפגיעות בנפש בירושלים, בתל-אביב, בגליל, בנגב, ובמשולש.

האינתיפאדה פגעה קשות בצה"ל, בלעה תקציבי ענק, כולל אלה המיועדים לפרוייקטים חשובים רבים, שחקה את המקצועיות של המערך הסדיר ושל אנשי המילואים, פגמה בכוחו הקרבי של כלל הצבא, בביטחון העצמי של הלוחמים ובאמינות הדיווח, שחקה את כוח ההרתעה של צה"ל ופגעה בעקרונות יסוד של הצבא, כגון "השגת המטרה ודבקות בה".

נוסף לכך, הביא המצב הביטחוני הקשה לערעור מעמד הרמטכ"ל בקרב הגייסות עקב שיקוליו, החלטותיו ומנהיגותו. איבדנו במאבק זה את גורם ההרתעה, את יוקרתו של צה"ל כצבא מנצח ואת חוסנו הרוחני-מורלי. תחת זאת אנו מקרינים דימוי של יאוש ומבוכה, של חולשה וכישלון.

לעומת הליקויים בישראל, גילה הצד הערבי מקוריות, העזה, יזמה וגמישות. הם הצליחו להגדיר לעצמם מטרות אסטרטגיות מרכזיות המקובלות על הפלגים השונים ודבקים בהן בדרך-כלל, תוך הקניית מנדט למנהיגות המקומית בערים ובכפרים לקבוע מטרות טקטיות מקומיות. הם השכילו להתאים את מאבקם לנסיבות, כאשר האופי ושיטות ההתמודדות נקבעים על-ידי המנהיגות המרכזית, המפרסמת הנחיותיה השבועיות זה שלוש שנים, בין היתר

לסגל הפיקוד של צה"ל ולעם כולו דוגמה חיובית של קבלת אחריות.

אמצעים ושיטות לדיכוי ההתקוממות

מערכת הביטחון הפעילה אמצעים ושיטות מגוונים במאמצייה לשתק את ההתקוממות. אלה כללו גז מדמיע, מכות, מאסרים, כדורי גומי ופלטסיק, סריקות, סגר, עוצר, בידוד, סנקציות כלכליות ואחרות, גירוש, פיצוץ בתים והסתייעות באמצעים אוויריים וכו'. אמצעים אלה חשובים אמנם ויעילים, והם מסייעים למערכת הביטחון לייצב את המצב ולהשיג את מטרתיה הטקטיות, אולם לצורך הכרעה אסטרטגית של ההתקוממות, הניתנת עדיין להשגה, יש לנקוט צעדים נוספים, והם:

הכרזת מצב חירום לאומי וגיבוש תכנית לאומית להתמודדות עם ההתקוממות אשר יכללו מטרות ברורות, משימות, אמצעים, והגדרת אחריות. חשוב להדגיש את לוח הזמנים המחייב להשגת המטרות ולביצוע המשימות. התכנית צריכה לשלב את משרדי הביטחון, החוץ, צה"ל, שבי"כ, המשטרה, הפנים, העבודה, המוסד וכו', ולהביאם לשיתוף פעולה הדוק, מתואם ורצוף.

פיתוח מערכה פסיכולוגית נגד המתקוממים. המאבק המעשי בהתקוממות חייב להיות נתמך במערכה פסיכולוגית אשר תכוון לאוכלוסיית השטחים, לארגוני המחבלים ולמדינות ערב. כל האמצעים הלאומיים, הטלוויזיה, הרדיו, העיתונות, וכו', חייבים להירתם למערכה זו ולהשתלב בה.

שיפור המודיעין ומערך האיסוף המרחבי. מודיעין מעולה, מדויק, אמין ומהיר, מהווה אחד המרכיבים החשובים שעל בסיסו ניתן יהיה להשיג את הניצחון. מודיעין איכותי אפשר להשיג רק באמצעות שיתוף פעולה הדוק ורצוף בין כל המרכיבים הפועלים בשטחים בנושאים אלה. חייב להיות שילוב מתמיד בין המודיעין הטקטי המושג ברמת היחידות והמפקדות הפועלות ישירות בשטחים לבין המודיעין האר-פרטיבי שהוא באחריות מפקדת הפיקוד המרחבי, ובין המודיעין האסטרטגי של הרמה המטכ"לית-לאומית. רק שיתוף פעולה כזה יאפשר ליצור תמונת מצב כוללת, מפורטת ונקודתית אמينة. יש צורך לפרוס מערך איסוף מרחבי לתפקוד רצוף במשך 24 שעות ביממה, כולל שימוש באמצעים אוויריים לאיתור מהיר של אירועים ותקריות חריגות במרחב.

פריסה קבועה, בנקודות מוקד אפשריות, של גורמי מודיעין הבקיאים בשפה הערבית, המכירים את האוכלוסייה, את השטח, את המנהיגות ואת הפעילות השגררתית של האוכלוסייה, ויוצרים קשר עמה במקום שהותם, תסייע מאוד להישגי המודיעין.

תנאי חשוב למיגור ההתקוממות הוא נוכחות מסיבית של חיילי צה"ל לאורך זמן במשימות ייעודיות בשטחים, באימונים ובסיוורים צבאיים, כמו גם בטוילים אזרחיים, כאשר אלה מצוידים בנשק ובאמצעי קשר ומתודרכים כראוי. ייתכן שאילו היה מופעל בעבר מספר חיילים זהה לזה המופעל כיום, היתה ההתקוממות כבר מאחורינו.

קביעת יחידות סדירות ומילואים לביצוע תעסוקת ביטחון שוטף באזורים קבועים, יהיה בה כדי לתרום ליעילות

הצעות וחלופות נוספות, ולדון בחן לעומק, וממילא לא בחן אותן כראוי ולא ניצל אותן למען טובתו של הצבא. למשל: הקמת מטה מצומצם וייחודי שיופקד אך ורק על ההתמודדות באינתיפאדה, ובכך לשחרר את הפיקודים המרחביים לעיסוקם העיקרי שאין לו תחליף, כולל הכנת גייסות הפיקוד והתשתית למלחמה, והתמסרות לאבטחת הגבול בתנאים טובים יותר נגד חדירות ופגיעות מחבלים.

כשכיהן יצחק רבין כשר הביטחון, הזכיר לרמטכ"ל מספר פעמים שהוא והצבא המופעל על-ידו לא השיגו את המשימות שהוטלו עליהם. גם ראש-הממשלה דירבן את הרמטכ"ל ליתר פעילות והישגיות בהתמודדות זו, אולם לא הוסקו כל מסקנות מכישלוננו של הרמטכ"ל במלחמה זו.

אמות-מידה אלה, שהן חדשות בצה"ל, קרי: סלחנות לגבי אי-עמידה במשימות על-ידי מצביא והסתפקות בהישגים חלקיים, תתקמנה קשות בצה"ל בתנאי מלחמה עתידיים. תפיסת פיקוד כזו, כפי שמקרין הרמטכ"ל, מהווה דגם חדש של מנהיגות צבאית המתבטאת בשימוש רחב ביותר במרכיב הסמכות ובעצמת השררה והכוח שהתפקיד מקנה, לצד התפרקות מסוכנת מנשיאה באחריות.

חמורה במיוחד היא הימנעותו של הרמטכ"ל מליטול אחריות על מעשים שהיו פרי הוראותיו ומדיניותו, והכוונה היא לשבירת עצמות בידי חיילים ומפקדים אשר הועמדו למשפט ודינם נגזר, בשעה שהמפקד העליון זונח אותם במצוקתם ואינו עומד מאחורי הפקודות שנתן. וזאת, גם אם לא נזכיר פקודות והנחיות מעורפלות, לא ברורות ודור-משמעיות, אשר גרמו לחיילים ומפקדים טובים להיכשל כבני-אדם וכלוחמים כאחד.

בכל שלב משלבי האינתיפאדה הופתענו מן ההתפתחויות באופיה. הם יזמו ואנו הגבנו באיחור, ולרוב בשיטות כושלות. במהלך האינתיפאדה, הכריז הרמטכ"ל מדי חודשי-ים-שלושה שהיא דועכת ומסתיימת, ושהאוכלוסייה הערבית מתעייפת, ועל כן עיבד את תכניותיו כאלתורים, טלאי על גבי טלאי, ולא על בסיס תפיסה בסיסית שלמה ותכליתית. כעת מתכנן הרמטכ"ל את הטיפול באינתיפאדה בראייה עתידית ארוכת-טווח, ל-4-5 השנים הבאות.

הרמטכ"ל הוביל את המאבק באינתיפאדה כשלוש שנים, ניסה את כל רעיונותיו ומיצה את כישוריו וכישרונו. העם נתן לו זמן בלתי מוגבל לניסיונות שונים, העמיד לרשותו את בניו ואת משאביו, ועל-אף זאת התוצאות מאכזבות מאוד. מחובתם של הרמטכ"ל ושל סגן רמטכ"ל להציב מטרות ניצחון במאבק שבו הם מובילים את הצבא. תפיסה זו חייבת להנחות אותם אף בתנאים בהם הדרג המדיני אינו מצבי מטרות כאלה. צבא שמטילים עליו התמודדות חייב לנצח בה. אם הרמטכ"ל וסגנו אינם מאמינים ביכולתם להשיג מטרות כאלה, הרי נאמנותם כלפי הגייסות מחייבת אותם להסיק מסקנות ולבטא בכנות ובאומץ-לב את השקפותיהם האמיתיות.

הרמטכ"ל חייב להציג את עמדתו האמיתית ביחס למלחמה שאנו מצויים בה ושעל ניהולה הוא מופקד, ואם הוא גורס שלא ניתן לנצח בה מבחינה צבאית, וכי הפתרון הוא מדיני בלבד, עליו להכריז על כך גלויות באוזני העם והצבא.

הרמטכ"ל, וסגנו אלוף אהוד ברק, נושאים באחריות אישית למצב החמור שאליו נקלעה המערכת הלאומית והצבאית שלנו. על כן היה עליהם להסיק מסקנות אישיות כבר מזמן, מתוך רצון חופשי ובחירה עצמית, ובכך לתת

(Toronto Star)

אי הבנת מרכיבות המדיה כגורם הסתה מכריע להתפרעויות הערבים בישי"ע רכישלון הסברתי גמור, הפכו את צה"ל ועמו את ישראל לקרבן המניפולציה של התקשורת העולמית.

היזמה במאבק עם המתפרעים צריכה להתבטא, בין היתר, בפעילות מונעת המסכלת את ניצני ההתפרעויות בעודם באינם פעילות זו חייבת להתבסס על מודיעין אמין המסייע לזיהוי המנהיגות הכללית והמקומית המובילה, שיש לכלאה או לגרשה. יש להביא לשסע ומחלוקת בין הרוב הדומם לבין המסיתים. צריך לעודד בקרבם חשדנות וניגודים, ולנהל לוחמה פסיכולוגית רב-גונית בכל האמצעים האפשריים. בהתמודדות עם המתפרעים ועם טרור פנים, ובמערכה להשלטת חוק וסדר בשטחי ישי"ע, לוקחים חלק גורמים שונים: הצבא, הממשל, השב"כ, המשטרה, משמר הגבול ועוד, כאשר הצבא מנווט ומוביל. שיתוף-פעולה ויחסי-גומלין הדוקים עם היישובים בישי"ע ועם חלקים רחבים ככל הניתן של האוכלוסייה הערבית, יסייעו רבות בהשגת היעדים. יש לעודד את התושבים הערבים המשתתפים פעולה עם ישראל, ולאבטח את חייהם ורכושם.

עקרון האיכות המבצעית הגבוהה של הפיקוד והלוחמים. בימים הראשונים של ההתמודדות עם ההתקוממות, שלטה ההשקפה כי כל יחידה צבאית כשירה ומוכנה, מבחינה מקצועית ומבצעית, להתמודדות מסוג זה. הניסיון הוכיח כי להתמודדות עם המתקוממים ועם טרור הפנים יש מאפיינים ייחודיים המתחדשים ומשתנים, ואלה מחייבים הכנה מקצועית ומבצעית של הלוחמים והפיקוד לקראת משימותיהם. כן חשוב להטמיע את הנושא בקורסי מ"כים וקצינים, להצטייד במערכי שיעור מיוחדים ובספרות תורתית, ולהקנות ידע באמצעות השתלמויות מגוונות. כאן מן הראוי לציין שבתרגילי מפקדות בצה"ל (למשל: בתרגיל "בר-אילן" באפריל 1984, ותרגיל "ראשית חוכמה" בנובמבר

ולתכליתיות במשימותיהם.

פיתוח הסברה והינוך. כדי להצליח במאבק חייבים להעמיק ולהרחיב את מערכת ההסברה והחינוך האזרחית והצבאית כאחת, וכן לפעול נמרצות בתחום ההסברה בחו"ל. **קביעת חוקים המאפשרים הטלת עונשים מרתיעים.** יש צורך לנקוט אמות-מידה חדשות לעונשים. אין להירתע מהטלת עונש מוות על מחבלים שהרגו ישראלים, אזרחים או אנשי צבא, ומגירוש משפחותיהם. אני גורס הקמת מאחזים צבאיים במקומות שבהם נרצחו חיילים, או אזרחים ישראלים. הריסת בתים של מתפרעים ומחבלים והענשת משפחותיהם צריכה להיות חלק מן המדיניות החדשה. צריך גם להרחיב את מערכת השיפוט כדי שאפשר יהיה לשפוט את המתפרעים בסמוך למועד העברה.

בכל מקרה אין להשלים עם המצב שתושבי השטחים, ביניהם גם ילדים ונערים, מיידים אבנים בחיילים. **תופעה זו חייבת להיפסק!** לצורך כך יש להשתמש בכל האמצעים, וראשית יש לפתוח במערכת הסברה קצרה וברורה, שתבהיר לאוכלוסייה הערבית כי לא נשלים בשום אופן עם ידוי אבנים על חיילינו. בהמשך יהיה צורך לנקוט בהדרגה אמצעים מתונים עד חריפים, כדי להפסיק את התופעה באופן מוחלט. מקומות המהווים מוקד להתפרעות חוזרת, כגון חסימות צירים או זריקת בקבוקי תבערה, יש לבודד, להטיל עליהם עוצר ממושך וכן עונשים מגוונים שיהוו דוגמה מרתיעה.

פיתוח מורזו של אמצעי לחימה ייעודיים. על אף שלאחרונה ננקטו כמה אמצעים טכניים חדשים לפיזור התקהלות והתפרעויות ולדיכוי, יש צורך בפיתוח נוסף ובאמצעים יעילים יותר. בין היתר חשוב לסמן חלקי גוף בצבע שאינו יורד בנקל, כדי להקל על זיהוי המשתתפים בהתפרעויות. חשוב לפתח אמצעים, אשר יפגעו במתפרעים וינטרלו אותם מבלי לגרום לפגיעה בנפש.

יישום עקרונות המלחמה

עקרונות המלחמה כמסייעים להתמודדות עם ההתקוממות. כל מלחמה, כל מאבק, וכל התמודדות בין עמים מחייבים עקרונות וכללים שינחו את העשייה. גם הצלחת המאבק שבו אנו שרויים כרגע, דורשת דבקות בחלק מעקרונות המלחמה ופעולה לאורם.

יש להבהיר הבהר היטב את מטרת המאבק עם הערבים בישי"ע, להטעים את צדקת המטרה וחינויותה לקיומנו, ברמה הצה"לית והיחידתית. חינוך הפיקוד והלוחמים, וכן תמיכה לאומית רחבה, יסייעו בפיתוח רוח הלחימה והמורל. המתפרעים מכירים את הוראות הפתיחה באש של צה"ל, את האמצעים ואת השיטות שלנו בהתמודדות עמם, אך למרות זאת קיים עדיין מרחב גדול של שימוש בתחבולות הונאה והטעייה, ובגורמים מפתיעים בכל מרכיבי ההתמודדות, החל בפיזור הפגנות המוניות, בלכידת מידי אבנים, בחיפוש, בסגר ובעוצר, ובהשתלטות על נקודות מוקד במאפיינים השונים של המתפרעים. השתחררות מן השגרה, רענון רעיונות מבצעיים, מתן סמכויות לדרגי פיקוד נמוכים, לימוד והפצה של לקחים מקומיים וכלליים, הם יסודות חשובים להשגת ההפתעה.

סיכום

אירועי ההתקוממות בשטחים מצויים שאלות יסוד בקשר לביטחוננו הלאומי, וכך גם לגבי אמינות "ההרתעה" שלנו כלפי צבאות ערב. האם היא פועלת? האם עצמתנו, כפי שאנו מעריכים אותה, מסכלת פתיחת מלחמה על-ידי צבאות ערב נגדנו? או שמא הם ממתינים, כאנשי צבא מנוסים, להפתחות נתוני-יסוד, אשר יתאימו לכוונותיהם התוקפניות? נוסף לכך, מתעוררת השאלה אם אנו מחוסנים נגד הפתעה טקטית ואסטרטגית בעתיד.

האם התהליכים הביטחוניים בעתיד יפתחו כפי שאנו מעריכים? האם תסריטי המלחמה יהיו זהים לאלה שאנו מתכננים? האם "הסיכון המחושב" לא יאכזב? האם "תפניות ההתדרדרות", כשיתרחשו, יהיו בשליטתנו? אולם בינתיים עלינו לרכז את מאמצינו כאומה להשגת הניצחון על המתקוממים. יש החושבים שמערכה זו אינה קיומית, ולא חשוב כיצד תסתיים, וכי היא אינה מסכנת את עצמאותנו כמדינה ריבונית. אבל עלינו לזכור, כי האסטרטגיה הערבית אינה גורסת הבסת ישראל במערכה רצופה ובודדת, אלא בשלבים. ובראייה זו, חוסר הכרעה לטובתנו יהווה הישג אסטרטגי ערבי ממדרגה ראשונה ושלב חשוב להשגת מטרותיהם.

אנו חייבים להיות מאוחדים בתפיסה כי ויתור ישראלי כלשהו בסכסוך חייב להתבצע כמחווה ומתוך רצון חופשי לפשרה או למימוש נוסחת הסכמה בין שני עמים, אבל אסור שוויתור זה יושג על-ידי אילוץ, כפייה או כניעה של ישראל עקב עמדת כוח ערבית. לכן חייבת מערכת ההסברה הלאומית להטמיע בקרב תושבי השטחים, כמו גם בקרב מדינות ערב, את ההכרה כי ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה – מבחינה לאומית ובינלאומית כאחת – להיכשל בהשלטת החוק והסדר בשטחי ישי"ע.

על הערבים להבין כי צבא אשר הצליח להביס ב-1967 את מצרים, סוריה וירדן תוך שבוע ימים, יצליח גם הפעם, במור קדם או במאוחר, לגבור על ההתקוממות בשטחים.

אני סבור כי ככל שנדחה את הכרעת המתקוממים יהיה צורך להשתמש באמצעי הענשה והשפעה קיצוניים ומכאיבים יותר, כאשר בנפגעים תהיה גם האוכלוסייה הערבית הרחבה שהיא בדרך-כלל פסיבית ואינה פעילה נגדנו.

בהתמודדות זו נבחן הכושר המבצעי הישראלי ואנו חייבים לנצח בו ניצחון מוחלט, ברור ומהיר, ולא להישען על "טיעונים מדיניים" אשר כביכול אינם מאפשרים לנו לכפות בהצלחה את האינטרס הלאומי העליון שלנו על גורמים עוינים, אלא רק בדרך של משאומתן. מן ההכרח שבכל משאומתן, דבר חיובי כשלעצמו, נופיע מעמדת כוח של מנצחים ■

1986), תורגל מצב דומה של התקוממות רחבת-היקף של ערביי ישי"ע, אולם עקב אילוצי זמן ותפיסה לא נדונו ולא לובנו לקחים חשובים מתרגילים אלה, ביניהם גם הנושא של התפתחות ההתקוממות, אופיה, סכנותיה והאפשרויות לנטרלה. ייתכן שאם היו מקדישים זמן לליבון הנושא ולתרגולו אפשר היה לגבש תפיסה ולצבור ידע שהיה משרת אותנו לקראת התמודדות מוצלחת יותר עם ההתקוממות בימיה הראשונים.

עקרון האבטחה. עקרון האבטחה צריך לקבל ביטוי נרחב בפעילות מגוונת, בדמות הגדלת מספר החיילים בחוליות ובכיתות, והצבת מפקדים בכירים במשימות שגרה כמו: תצפיות, סיורים, מחסומים, סריקות, ומארבים; באמצעי קשר אמינים ובכוחות עתודה ניידים ומוסקים, המסוגלים להתערב במהירות במוקדי הבעיות, וכן בפריסת תצפיות נייחות וניידות, כולל אוויריות, במקומות שולטים. כן יש לאבטח את היישובים הישראליים, את צירי התחבורה ואת המרכזים החקלאיים והתעשייתיים מפני התנכלויות. יש לזכור כי כל תקלה או הזנחה של עקרון האבטחה מהווים "מכפילי כוח" למחבלים שיובילום להישגי יוקרה.

האם ההתקוממות עלולה לחזור על עצמה לאחר דיוכיה? ההתקוממות בשטחים הולכת ודועכת, וכנראה שהיא מתקרבת לקצה, אולם היא עלולה להתחדש בהתפרצות מעשי איבה של בודדים או המונים, וגם באמצעים ובשיטות אחרים. עלול להתפתח מצב של רגיעה בהתקוממות לזמן ממושך יחסית, ואז, בנסיבות מתאימות, היא יכולה לפרוץ ביתר שאת. מצבים אפשריים אלה מחייבים הכנה מראש של תכניות למפקדים, למטות ולכוחות לשם הרתעה מהירה, ולשליטה מעולה של המערכת הביטחונית בשטח, על מנת לא לאפשר לאירוע מקרי לגרום להתפרצות מהומות המוניות בטרם יתייצב המצב לאורך זמן.

הפקת לקחים מהמערכה בהתקוממות. המערכה בהתקוממות מחייבת מחקר וניתוח מעמיק של כל היבטיה ושלביה, כולל שלב ההכנה שלה על-ידי הערבים. מחקר יסודי זה חיוני, למרות שמערכת הביטחון למדה והפיקה לקחים תוך כדי המשימות ושיפורה את תפקודה באופן ניכר. מחקר מדעי אשר יקיף נושאי אג"ם, מודיעין ואמל"ח, וייעשה בשיתוף-פעולה של צוותים מגוונים, הוא תנאי להפקת לקחים אמינים. לתהליך זה חשיבות רבה, שכן אנו צפויים להתמודדות עם איומי ההתקוממות, במאפיינים כאלה או אחרים, גם בעתיד.

ועדת חקירה ממלכתית. כמורכב, מן הראוי שלאחר סיום מלחמת המפרץ תוקם ועדת חקירה ממלכתית בראשותו של שופט עליון שתבדוק ותחקור באופן יסודי את הנושא של תפקוד צה"ל לקראת פרוץ האינתיפאדה, את נסיבות התפתחותה, את מחדלי הטיפול בה, ואת חוסר ההצלחה בדיוכיה במשך שלוש שנות המאבק.